

WIADOMOŚCI MUZEALNE

Nr 4/2005 (5)

CZERWIEC – LIPIEC 2005

BIULETYN INFORMACYJNY PAŃSTWOWEGO MUZEUM STUTTHOF

„SOPOT W LATACH WOJNY 1939-1945”

Zdjęcie pochodzi z omawianego albumu

13 czerwca w sopockim hotelu „Rezydent” odbyła się promocja albumu „Sopot w latach wojny 1939-1945”. Album opracowany został przez grono autorów związanych z Muzeum Sopotu (Janusz Dragacz), Państwowym Muzeum Stutthof (Bogdan Chrzanowski, Andrzej Gąsiorowski, Elżbieta Grot, Marek Orski) oraz Instytutem Pamięci Narodowej (Piotr Semków).

Autorzy albumu zaprezentowali szeroki wachlarz zagadnień związanych z wojennymi dziejami Sopotu, ukazanymi na szerszym tle ogólnej sytuacji Pomorza Gdańskiego w latach 1939-1945. Publikacja ma charakter popularyzatorski i skierowana jest do szerokiego grona odbiorców. Atutem książki jest bardzo bogaty materiał ilustracyjny, w większości dotąd nie publikowany. Promocji towarzyszyła 30-minutowa projekcja czterech unikatowych filmów archiwalnych pochodzących z zasobów Wytwórni Filmów Dokumentalnych i Fabularnych w Warszawie: „Danzig – Land am Meer und Storm”, „Die

Danziger Bucht”, „Danzigs Befreiung” oraz „Wyzwlanie miast polskich”.

HARCERZE UCZCILI PAMIĘĆ BL. KS. STEFANA FRELICHOWSKIEGO

Stwierdzam, że przyklepiona fotografia rzeczywiście wyobraża właściciela książeczki.

A. Gąsiorowski
Pbdpis drużynowego.

6 lipca teren byłego obozu Stutthof zwiedziła 1. Drużyna Harcerzy „Białe Orły” z miejscowości Biała k. Legnicy. Drużyna wchodzi w skład Dolnośląskiego Związku Harcerstwa Rzeczypospolitej „Gniazdo” im. błogosławionego ks. Stefana Wincentego Frelichowskiego – harcerza oraz byłego więźnia obozów koncentracyjnych.

Ks. Stefan Wincenty Frelichowski został aresztowany przez Niemców 11 września 1939r. Początkowo osadzono go w toruńskim VII Forcie, skąd w dniu 10 stycznia 1940r. został przewieziony do KL Stutthof, gdzie przebywał do 9 kwietnia 1940r. Następnym etapem jego życia był KL Sachsenhausen, gdzie zarejestrowano go jako

numer 20966. W połowie grudnia 1940 r. ks. Frelichowskiego wywieziono do KL Dachau. Tam oznaczono go numerem 22492.

W czasie pobytu w obozach ks. Frelichowski, pomimo grożących za to kar, prowadzi pracę duszpasterską wśród więźniów. Na przełomie 1944/1945 roku, podczas epidemii tyfusu w Dachau, udziela pomocy chorym więźniom. Zaraziwszy się tą śmiertelną chorobą, umiera męczeńską śmiercią w dniu 23 lutego 1945r.

W 1964r. biskup chełmiński, Kazimierz J. Kowalski, rozpoczął postępowanie informacyjne w sprawie świętości życia i heroicznego cnót ks. S. Frelichowskiego. W 1992r. Kongregacja Spraw Kanonizacyjnych przekazała prowadzenie badań do Diecezji Toruńskiej i wyraziła zgodę na prowadzenie prac „na drodze męczeństwa”. 18 lutego 1995r. badanie zostało zakończone, a 7 czerwca 1999r. papież Jan Paweł II dokonał beatyfikacji ks. S. Frelichowskiego.

MUZEALNE REKOLEKCJE

7 lipca Muzeum odwiedziła 65-osobowa grupa uczestników „Oazy Rodzin” z Lublina. Goście zwiedzili teren byłego obozu, następnie uczestniczyli we mszy św. odprawionej pod pomnikiem Walki i Męczeństwa.

Rekolekcje organizowane są corocznie przez ruch „Światło Życie”, którego założycielem był ks. Kranciszek Blechnicki. Przewodnikiem duchowym rekolekcji jest ks. Jan Mikulski, krajowy moderator ruchu „Światło Życie”. Organizacji tegorocznych rekolekcji podjęło się małżeństwo Mariola i Andrzej Łysiakowie. Przez kolejnych 15 dni uczestnicy rekolekcji mogli czerpać u Źródła Wiary, nadziei i miłości, przeżywając kolejne tajemnice różańca. 7 lipca (dziewiąty dzień oazy) przeżywany był jako „Dźwiganie krzyża”. Wiązało się to z drogą krzyżową, która odbyła się na terenie byłego obozu koncentracyjnego Stutthof. Przejmującą wymowę miała ostatnia stacja, która została odprawiona przy komorze gazowej i krematorium. Zwieńczeniem drogi krzyżowej była msza św. odprawiona przez ks. Jana Mikulskiego przed pomnikiem ofiar KL Stutthof.

AKCJA ZNAK POKUTY

W dniach od 10 do 15 lipca w Muzeum przebywała 27-osobowa grupa niemieckiej młodzieży, wolontariuszy Akcji Znak Pokuty Służba Pokojowi. Młodzież zwiedzała teren byłego obozu oraz poznawała jego historię. Oprócz tego miała okazję, podczas wizyty w Gdańsku, zapoznać się z 1000-letnią historią tego miasta. Z najnowszą historią Polski młodzież zetknęła się w muzeum „Solidarności” zorganizowanym na terenie Stoczni Gdańskiej. Na początku sierpnia Akcja Znak Pokuty organizuje na terenie Muzeum Stutthof obóz letni, którego uczestnikami będzie młodzież z Niemiec.

AMERYKANIE W MUZEUM STUTTHOF

14 lipca Muzeum Stutthof zwiedziła grupa kilkudziesięciu turystów z USA. Ich wizyta była częścią programu organizowanego dla zagranicznych turystów przez jedno z biur podróży z terenu Trójmiasta. Większość zwiedzających po raz pierwszy miała okazję zwiedzić teren byłego obozu koncentracyjnego, dlatego ich pobyt w muzeum był związany z dużymi emocjami. Jak sami stwierdzili: - *Co innego czytać o obozach, a co innego zobaczyć wszystko na własne oczy.*

Fot. Waldemar Szymański

FILMOWCY KRĘCILI W STUTTHOFIE

W dniu 10 lipca 2005r. Muzeum Stutthof odwiedziła ekipa filmowa z wytwórni Torch Bearers Productions z Kanady. Filmowcy pod kierunkiem reżysera, R. Baker James'a realizowali w Sztutowie fragmenty filmu dokumentalnego oraz projektu edukacyjnego poświęconego zbrodniom nazizmu. Trasa ekipy, związana ze zbieraniem materiałów do filmu, obejmowała były obozy i miejsca pamięci w Austrii, Polsce, Niemczech oraz Francji. Ze strony Muzeum Stutthof opiekunem grupy był Marcin Owskiński.

KALENDARIUM WYDARZEŃ CZERWIEC – LIPIEC 1940 – 1944

1940

- Czerwiec - Powstał podobóz Stutthof Gdańsk-Suchanino; więźniów zatrudniono na terenie cegielni-betoniarni.

- Połowa czerwca - Gestapo skierowało do Stutthofu pierwszych więźniów z Gdyni, Grudziądza i Torunia, skazanych za udział w organizacjach podziemnych na Pomorzu. - W obozie osadzono pierwsze kobiety; umieszczono je w bloku nr 1 w Starym Obozie.
- 9 lipca - Do KL Sachsenhausen odszedł kolejny transport o nie ustalonej liczbie więźniów.

1941

- 11 czerwca - Ze Stutthofu do KL Sachsenhausen odszedł kolejny transport więźniów; łącznie w tym roku wysłano do Sachsenhausen 64 więźniów.
- 22 czerwca - Do Stutthofu przywieziono kilkudziesięciu marynarzy radzieckich, aresztowanych na statkach stacjonujących w portach Gdańsk i Gdyni, m.in. na statku Magnitogorsk. - Obóz wizytował Albert Forster w towarzystwie Richarda Hildebrandta.

1942

- 27 czerwca - Do obozu nadszedł transport 40 więźniów przysłanych przez Stapo Gdańsk. - Przybyło 40 więźniów z KL Neuengamme.
- 2 lipca - Z KL Mauthausen nadszedł transport 122 więźniów, głównie rzemieślników potrzebnych przy rozbudowie obozu.
- 3 lipca - Ze Stutthofu zwolniono 58 więźniów (7 kobiet oraz 51 mężczyzn). 8 lipca - z KL Flossenbürg nadszedł transport 512 więźniów - rzemieślników oraz więźniów przeznaczonych do objęcia stanowisk funkcyjnych.
- 17 lipca - z obozu zwolniono 32 więźniów (16 kobiet i 16 mężczyzn).

1943

- 1 czerwiec - Rozpoczęto zasiedlanie Nowego Obozu; więźniów policyjnych przeniesiono do bloku nr V w Nowym Obozie; blok nr V w Starym Obozie zamieniono na szpital obozowy.

1944

- 1 czerwca - Do KL Mauthausen odszedł transport 48 młodocianych więźniów.
- 19 czerwca - Powstał podobóz Stutthofu w Policach (Aussenkommando Politz bei

- Stettin); więźniów zatrudniono przy budowie fabryki benzyny.
- 29 czerwca - do Stutthofu przybył transport 2502 Żydówek węgierskich z KL Auschwitz.
 - Lato - Powstał podobóz Stutthofu w Suszu; więźniów zatrudniono w tartaku przy obsłudze maszyn.
 - 7 lipca - Powstał podobóz Stutthofu w Pruszczu Gdańskim (Aussenarbeitslager Praust bei Danzig); więźniów zatrudniono do prac na terenie lotniska wojskowego.
 - 9 lipca - Do Stutthofu przybył transport 536 więźniów skierowanych przez Sipo Kowno.
 - 12 lipca - Przybył transport 282 więźniów narodowości żydowskiej, skierowanych przez Sipo Kowno. - W Stutthofie powieszono harcmistrza, dowódcę Szarych Szeregów z Gdyni, Lucjana Cyłkowskiego, wraz z trzema innymi więźniami.
 - 13 lipca - Do Stutthofu przybył transport 3331 więźniów narodowości żydowskiej, skierowanych przez Sipo Kowno.
 - 15 lipca - Powstał podobóz Stutthofu Bydgoszcz-Łęgowo-Brahna (Aussenarbeitslager Bromberg-Brahna); więźniów zatrudniono w fabryce dynamitu Brahna.
 - 16 lipca - Do Stutthofu przybył transport 1172 więźniów narodowości żydowskiej, skierowanych przez Sipo Kowno.
 - 17 lipca - Przybył transport 1208 więźniów narodowości żydowskiej, skierowanych przez Sipo Kowno.
 - 19 lipca - Przybył transport 2169 więźniów narodowości żydowskiej, skierowanych przez Sipo Kowno.
 - 20 lipca - Przybył z KL Auschwitz transport 2500 Żydówek węgierskich.
 - 21 lipca - Do KL Dachau wysłano 2000 Żydów, w tym 1800 mężczyzn i 200 kobiet; skierowano ich do pracy w zakładach zbrojeniowych w Kaufering.
 - 24 lipca - W księdze ewidencyjnej Stutthofu odnotowano zgon 28 więźniarek.
 - 25 lipca - Do Stutthofu przybył transport 1503 więźniów żydowskich, skierowanych przez Sipo Kowno oraz transport 500

więźniów z KL Buchenwald, który skierowano do Polic.

- 26 lipca - Do KL Auschwitz wysłano transport 1423 więźniów żydowskich (w tym 524 dorosłych kobiet, 416 dziewczynek i 483 chłopców) z przeznaczeniem na zagładę. - Z transportu więźniów z Pawiaka rozstrzelano 12 osób.
- Lipiec - W zachodniej części KL Stutthof powstał Obóz specjalny (Sonderlager). - KL Stutthof włączono w system obozów koncentracyjnych, realizujących akcję ostatecznego rozwiązania kwestii żydowskiej; do uśmiercania ludzi zaczęto używać komory gazowej.

„OSTATNIE DNI OBOZU MAUTHAUSEN-GUSEN”

Najnowsza publikacja autorstwa Marka Orskiego poświęcona historii obozu koncentracyjnego Mauthausen-Gusen stanowi drobiazgowy, kronikarski zapis wydarzeń ostatnich miesięcy funkcjonowania obozu. Książka wydana w języku polskim i angielskim, zawiera wiele nieznanych faktów oraz niepublikowanych zdjęć. Publikacja została sfinansowana ze środków Społecznego Komitetu Pamięci Gusen (Gedenkdienskomitee, St. Georgen a.d. Gusen). W przygotowaniu jest także wersja w języku włoskim.

Wydawca: Państwowe Muzeum Stutthof.
 Redakcja: Romuald Drynko, Jerzy Gębacki, Marek Orski, Marcin Owiński, Waldemar Szymański
